

Makale Geliş | Received: 21.03.2022
Makale Kabul | Accepted: 09.08.2022
Yayın Tarihi | Publication Date: 30.09.2022
DOI: 10.20981/kaygi.1090736

Ramazan AKAN

Dr. | Dr.

T.C Millî Eğitim Bakanlığı Akçalar Fahriye Sayarel İlkokulu Nilüfer, Bursa, TR
Republic of Turkey Ministry of National Education Akçalar Fahriye Sayarel Primary School Nilüfer, Bursa, TR
ORCID: 0000 0002 0525 0389
ramazanakan48@hotmail.com

Asude BİLGİN

Prof. Dr. | Prof. Dr.

Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim ABD, Bursa, TR
Bursa Uludağ University, Education Faculty Department of Basic Education, Bursa, TR
ORCID: 0000 0001 8153 9080
asudebilgin@uludag.edu.tr

Türkiye'deki Eğitim Kurumlarında Uygulanan Çocuklar İçin Felsefe (Philosophy for Children- P4c) Program Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Öz: Yapay zekanın egemen olmaya başladığı günümüzde çocukların var olan olay, olgu ve durumlarla ilgili kavramlar geliştirirken sorgulaması ve tartışmacı bir tutum sergilemeleri çocukları anlamlı öğrenmeye taşımakta ve bilgilerin kalıcılığının sağlanmasını sağlamaktadır. Bu araştırmaya veri elde etmek amacıyla yapılan çalıştaydı Türkiye'deki eğitim kurumlarında uygulanan çocuklar için felsefe (P4C) program uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmaya veri elde etmek amacıyla Eğitim kurumlarında "Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı" uygulamalarına dönük yapılan çalışmaların belirlenerek ortaya çıkan açık alanlara yönelik stratejiler ile eylem ve faaliyet önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu araştırma durum deseni çalışması olup, örneklem seçiminde çoklu çeşitlilik kullanılmıştır.

Araştırma çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'de uluslararası bir kongreye katılan farklı branşlardan oluşan gönüllü öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada veriler üç gruptan oluşan, her bir grupta yer alan beş katılımcıdan oluşan toplamda on beş öğretmenin görüşleri doğrultusunda gerçekleştirilen çalıştay ile swot analizi ile bilgiler toplanmış ve alınan görüşler doğrultusunda betimsel analizi yöntemiyle çalışılmıştır. Öğretmen görüşlerinden oluşan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu araştırma konusu üzerinde öğretmenlerin yeterli düzeyde hizmet içi eğitime katılmamış olmaları, Çocuklar için Felsefe (P4C) uygulama sahası olarak alanda yeni bir yaklaşım ve uygulama çalışması olması bu bağlamda fiziki donanım ve materyal eksikliklerinin ihtiyacı karşılar nitelik ve nicelikte olmayışı, öğrenci ve öğretmenlerin sorgulamacı ve tartışmacı davranış sergilemede kendilerini ifade etmede özgür ve özgüvenli hissetmemiş olmaları yanlış anlaşılma kaygıları bu araştırmada karşılaşılan sorunlar olarak gözümüze çarpmaktadır. Buna karşın öğretmenlerin Çocuklar için felsefe yaklaşımını doğru soru sorma ve

analizinin gerçekleştirilmesinin çocukta öz güven, sorgulama, yaratıcılık, eleştirel düşünme, işbirlikli ve özenli düşünme yönlerini desteklemesi nedeniyle öğrencide akademik başarı, öğretmenlerin mesleki gelişimleri açısından olumlu görüş bildirdiklerini, kendilerini geliştirme fırsatını verdiğini ve farklı bakış açısı kazandırdığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar İçin Felsefe, Eleştirel Düşünme, İşbirlikli Düşünme, Yaratıcılık, Özenli Düşünme.

Evaluation of the Philosophy for Children- P4c Program Applications Applied in Educational Institutions in Turkey According to Teacher's Opinions

Abstract: In today's world, when artificial intelligence has begun to dominate, children's inquiring and argumentative attitude while developing concepts about existing events, facts and situations leads children to meaningful learning and ensures the permanence of information. In the Workshop, which was held in order to obtain data for this research, it was aimed to evaluate the philosophy for children (P4C) program applications applied in educational institutions in Turkey according to the opinions of teachers. In order to obtain data for this research, it was aimed to develop strategies and action and activity proposals for the open spaces that emerged by determining the studies on the "Philosophy for Children (P4C) Program" practices in educational institutions. This research is a case design study and multiple diversity was used in sample selection.

The research working group consists of volunteer teachers from different branches who participated in an international congress in Turkey in the 2020-2021 academic year. In the study, data were collected by swot analysis with a workshop held in line with the opinions of fifteen (15) teachers, consisting of three (3) groups and five (5) participants in each group, and the data were studied with descriptive analysis method in line with the opinions received. Direct quotations from teacher opinions are included. The fact that the teachers did not participate in sufficient in-service training on this research subject, there is a new approach and practice study in the field as a philosophy for children (P4C) application field, in this context, the physical equipment and material deficiencies meet the need, not in quality and quantity, students and teachers are questioning and argumentative. The fact that they did not feel free and self-confident in expressing themselves in exhibiting behaviors and misunderstanding concerns stand out as the problems encountered in this research. On the other hand, since the realization of asking the right questions and analyzing the philosophy for children approach of the teachers supports the self-confidence, questioning, creativity, critical thinking, cooperative and attentive thinking aspects of the children, the academic success of the students, the teachers' positive opinions in terms of their professional development, it gives them the opportunity to develop themselves, and the different perspectives. They stated that it gives an angle.

Keywords: Philosophy for Children, Critical Thinking, Collaborative Thinking, Creativity, Thoughtful Thinking,

Giriş

Felsefe, birer insan başarısı olarak insanı ve onun problemlerini ele almak, işlemek için vardır (Mengüşoğlu 2003). Sokrates'a göre felsefe, insanın neleri bilmediğini bilmesi, Platon'a göre insanın doğruyu bulmasında düşünsel çabası, Epikuros'a göre mutlu yaşamayı sağlamak için tasarlanmış eylemler bütünü (Hançerlioğlu 2006), Plutarkhos'a göre yaşama sanatı, Kindi'ye göre insanın kendini tanıması, Camus'a göre ise insanın hayatın anlamını bulmaya çalışmasıdır (Cevizci 2010).

Geçmişten günümüze eğitimin içinde var olan ancak önemi henüz çok fazla keşfedilememiş ve eğitimin içinde yerini tam olarak edinememiş düşünme eğitimi programı olarak yer alan çocuklar için felsefe (P4C) uygulaması Amerika'da Matthew Lipman tarafından ortaya atılmıştır. Çocuklar için felsefe, çocukların ortaya atılan kavramlar ve sorunlar üzerinde düşünmesi, sorular sorması, tartışması, çocuğun olay, olgu, duruma göre farklı bakış açısı kazanması, alanında uzman yetiye sahip kolaylaştırıcılar rehberliğinde birlikte yol alınan süreç odaklı bir yaklaşım olarak tanımlanır (Lipman 2000).

Lipman, (2000), çocukların doğası gereği, yaşantılarının akışı içinde felsefi sorgulamalara hâkim olduklarını; hatta ilk erken yıllar döneminde çocukların "saf" bakış açılarının yetişkinlerden daha çok felsefe yapmaya yatkın olduklarına inanır. Öğrenmeyi isteme yolculuğunda, bilgisizliğin farkına varılması durumu ile ortaya çıkan merakın filozof ve çocuğu birbirine yaklaştırdığı ifade edilir. Felsefe eğitiminin temel amaçlarından biri, problemleri fark edebilen bilinçli bireyler yetiştirmektir. Bunun yanı sıra felsefe yapmanın temel işlevi, olan bitene önyargısız bakmak, bağımsız düşünme ve doğru değerlendirmeye zemin hazırlamaktır (Kale 1994).

Çotuksöken'e göre (2005) felsefe eğitimi, "gerekçeli düşünmeyi kolaylaştırır" şeklinde ifade edilmiştir. Felsefe yapmanın çocuğun yaratıcı,

bağlantılı ve ayrıntılı düşünmeyi kazanması, başkalarına güven duyma, kendini ise özgüvenli hissetmesi vb. üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiği açıkça ortaya konmuştur. İlk erken çocukluk yıllarında felsefe eğitiminin verilmesi ile verimlilik elde etme arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Böylelikle ilk erken çocukluk yıllarında çocuklar, herhangi bir fikrin özgürce tartışılabildiğini bizzat deneyimleyerek kavramları açıkça ortaya koymayı, tahminde bulunma ile kavramların geçerliliğini sınamayı, başkalarının delillerini ve akıl yürütmelerini dikkatle sorgulamayı öğrenir (Gülenç 2006).

Türkiye’de ilk kez Nuran Direk 1992 yılında çocuklar için felsefe alanında çalışmalar başlatmış ve ilköğretime yönelik çocuklar için felsefe programları geliştirmiştir. 9-12 yaş grupları için Filozof Çocuk; 13-15 yaş grubu için Küçük Prens Üzerine Düşünmek adlı kitapları yazılmış; 15-18 yaş grubu için de Felsefe Kulüpleri açılmıştır (Direk 2002). Türkiye Felsefe Kurumu da Çocuklar için Felsefe ile ilgili olarak 1993 yılında bir birim kurmuştur (Direk 1993).

MEB 2023 vizyon hedefleri arasında eleştirel düşünebilen, iletişim becerileri yüksek, sorunlar ile yaşam becerileri arasında bağ kurabilen bireyler yetiştirmek amaçlamaktadır. MEB’in bu alanda yetkinlikleri ve becerileri ortaya koyabilecek öğretim programı ve yenilikçi yaklaşımları hayata geçirme konusunda Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca onaylı öğretim programı planlaması, kaynak kitapları ve öğretmen eğitimleri çerçevesinde yapılan çalışmalar incelendiğinde henüz yeterli düzeye ulaşamadığı görülmektedir. 21.yy becerileri olarak ifade edilen yaratıcı, özenli, eleştirel düşünme, etkili iletişim kurabilme ve işbirlikli grup becerilerini hayata geçirme konularında hangi yaklaşım, yöntem ve teknikle çocuklar için felsefenin öğretileneğinin belirlenmesi hazırbulunuşluk için önemlidir. Aynı zamanda tüm bunların gerçekleşmesi adına çocukların, gençlerin ve toplulukların sorgulayan, eleştiren, yaratıcı düşünebilen ve yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerin yetişmesi ve hayata hazırlanması için MEB’e çok önemli görevler düşmektedir (MEB 2018).

Dünyada çocuklar için felsefenin temelini atan Lipman ilk uygulamalı felsefe dersi denemesini ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri ile birlikte gerçekleştirmiş ve orada yer alan soruları onlarla birlikte tartışmıştır (Karakaya 2006). Lipman'ın felsefi içerikli hikâyeler ve bunların öğretmen el kitabından oluşan programlarının ilki 1970 yılında basılmış olan "Harry Stottlemeier Discovery" adlı eseridir. Bu alandaki programların geliştirilmesi ve Çocuklar İçin Felsefeye yönelik öğretmen eğitimi, Lipman'ın görev yaptığı New Jersey'deki Montclair Üniversitesi'nde Çocuklar İçin Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü (IAPC) tarafından gerçekleştirilmiştir. Lipman 1980 yılında Felsefe ve Genç Çocuk, 1994 yılında ise Çocukluk Felsefesi adlı eserleriyle, çocuk ve felsefe ilişkisine farklı bir bakış açısı kazandırmıştır (Kennedy 1999).

Çocuklar için felsefe alanında UNESCO'nun da çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmalardan en kapsamlısı Felsefe Bir Özgürlük Okulu, Felsefeyi Öğretmek ve Felsefe Yapmayı Öğrenmek: Durum ve Beklentiler başlıklı 2007 yılında yayınlanan rapordur (Unesco 2007).

21 yy'da düşünen, sorgulayan, doğru soru sorma yöntem ve teknik bilgisine ve tartışmayı yürütme yeterliklerine sahip bir nesle duyulan ihtiyacın gerekliliğinden yola çıkılarak eğitim kurumlarında çocuklar için felsefe uygulamalarına daha etkin ve katılımlı olarak eğitim programı içerisinde yer verilmesinin gerekliliği ve alanda bulunan eksikliklerin tespiti bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'de Eğitim kurumlarında "Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı" uygulamalarına dönük yapılan çalışmaların belirlenerek ortaya çıkan geliştirmeye açık alanlara yönelik stratejiler ile eylem ve faaliyet önerilerinin öğretmen görüşlerine göre geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırma, aynı zamanda öğretmenlerin eğitim kurumlarında ve kurumların geliştirilmeye açık alanlarında felsefi bilgiye ihtiyaç duydukları kadar, doğru soru sorma yöntem ve teknik bilgisinin geliştirilmesine, tartışmayı yürütme yeterliklerinin ve bu konuda sahaya cevap olabilecek uygulamaların gerekliliğinin

ihtiyaç olduğunu göstermiştir. İşte tam da bu nedenler dikkate alındığında bu araştırmanın amacı, Türkiye’de Eğitim kurumlarında “Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı” uygulamalarına dönük yapılan çalışmaların belirlenerek ortaya çıkan açık alanlara yönelik stratejiler ile eylem ve faaliyet önerilerinin öğretmen görüşlerine göre geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Bu amaca bağlı olarak Türkiye’de Eğitim kurumlarında “Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı” uygulamalarına dönük aşağıdaki durumlara cevap aranmıştır.

1. Türkiye’deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı’nın uygulamalarında yaşanan sorunlar nelerdir? Bu konuda önerileriniz nelerdir?

2. Türkiye’deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı’nın geliştirilmeye açık alanları nelerdir? Bu konuda önerileriniz nelerdir?

3. Türkiye’deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı’nda belirlenen açık alanlara yönelik gerçekleştirilecek eylem ve faaliyetler aşamasında stratejiler geliştirilebilirliği ile bu süreçte karşılaşılması olası sorunlar nelerdir? Bu konudaki önerileriniz nelerdir?

2. Yöntem

Bu araştırma durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Durum çalışması deseni, güncel olan ve araştırmacının var olan durum üzerinde kendi kontrolündeki durumlarla ilgili sebepleri ve sonuçları anlamak, tanımlamak ve yorumlamak için kullanılan araştırma yöntemidir. Durum çalışmasında sınırlar araştırmacı tarafından ortaya konularak bir durumun fotoğrafını ortaya koyar (Yıldırım ve Şimşek 2020). Çalışma “çalıştay yöntemi” ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın içeriğinden dolayı “durum tespit çalıştay yöntemi” ve “strateji çalıştay yöntemi” harmanlanarak birlikte kullanılmıştır. Durum çalıştay yöntemi ile tespit edilen gerekçe ve sonuçlar çalışmaya katılanların yanında gerçekleştirilmiş ve

analizi tamamlanmıştır. Strateji çalıştay yöntemi ise stratejik yönetim sürecini aktif hale getirerek işler duruma gelmesine katkı sunar.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu ise 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye’de uluslararası bir kongreye katılan farklı branşlardan oluşan gönüllü öğretmenlerdir. Araştırmada veriler üç gruptan oluşan, her bir grupta yer alan beş katılımcının yer aldığı, toplamda 15 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma örnekleme amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buradaki ölçütümüz Türkiye’de uluslararası bir kongreye katılan farklı branşlardan oluşan gönüllü öğretmenlerdir. Öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin 14 kadın, bir erkektir. Dokuz öğretmen 5-10 yıl arası, altı öğretmen 14-24 yıl arası mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 1. Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler

Öğret.	Kıdemi	Branşı	Çalıştığı Kurum
ÖE1	14	Sınıf Öğretmeni	İlkokul
ÖK7	17	Sınıf Öğretmeni	İlkokul
ÖK10	14	Sınıf Öğretmeni	İlkokul
ÖK8	15	Sınıf Öğretmeni	İlkokul
ÖK5	12	Okul Önc.Öğt.	Anasınıfı
ÖE3	23	İngilizce Öğt.	Lise
ÖE15	10	Sınıf Öğretmeni	İlkokul
ÖK1	24	Sınıf Öğretmeni	İlkokul
ÖK13	19	Okul Öncesi Öğt.	Anasınıfı

ÖE4	18	Okul Öncesi Ögt.	Anasınıfı
ÖK2	22	İngilizce Ögt.	Ortaokul
ÖK4	20	Rehber Öğretmeni	Ortaokul
ÖK11	22	Türk Dili ve Edebiyatı	Lise
ÖE2	21	Tarih Öğretmen	Lise
ÖK12	19	Sınıf Öğretmen	İlkokul

2.2. Veri Toplama

Veriler çalıştay yürütücüsü ve ekibi tarafından hazırlanan tematik format içeren yarı yapılandırılmış sorular ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasında zaman sınırlaması bulunmaktadır. Birinci tema için veriler 30 dakikada, ikinci tema için 25 dakikada ve üç ve daha fazla tema için veriler 22 dakikada toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme; araştırmacının önceden belirlediği ya da görüşme esnasında ortaya çıkan soruların eklendiği bir nitel veri toplama yöntemidir (Güler, Taşgın, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formu alan yazın taranıp pilot görüşmeler yapıldıktan sonra alan uzmanlarının da görüşleri alınarak hazırlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek 2016). Başlangıçta gruplara üç dakika süre verilmiş, katılımcılar birbirini ismen tanıyıp temsilcilerini seçmişlerdir. Çalışma üç dakikanın sonunda başlamıştır. Bu koşullarda başlayan çalışmalarda birinci temanın birinci kâğıtları tüm gruplara dağıtılıp üç dakika süre verildi. Her katılımcı ilgili temaya bir sorun yazarak, yazdığı kâğıdı sağdakine verdi. Herkes kendine verilen kâğıda aynı anda aklına gelen sorunu yazmalı, boş bırakmamalıydı. Örneğin yedi kişilik bir grupsa yedi kâğıt değişiminde çalışma bitmektedir. Ancak süre dakikayı geçemez, yazma işlemi üç dakikada sona erer. Bu aşamada grup başkanlarına en üstte sorun puanlama çizelgesi, altında öncelikli sorunlar çizelgesi ve en altta faaliyet öneri çizelgesi olmak üzere temaya ait kâğıtlar toplu verildi.

Grup çalışma kâğıtlarında toplanan tüm sorunları yansız “sorun puanlama çizelgesine” hızlıca geçirdi. Burada aynı ve birbirine yakın olan betimleme sorun örnekleri grup kararıyla tekrar yazıldı. Ve yine cümle düşüklükleri düzeltildi. Bu işlem yapıldıktan sonra her grup katılımcısına 1’den 5’e kadar bir sayı verildi. Belirlenen sorun alanlarına kendilerine verilen 1’den 5’e kadar sayıları her birini bir kere kullanmak şartıyla en yüksek gördüğü sorun alanına 5 vermek şartıyla kullandı. Grup temsilcisi verilen puanları topladı. Birinci çalışmada 12 dakika, ikinci çalışmada 11 dakika ve diğerlerinde 10 dakika zaman kullanıldı. Bu aşamada “öncelikli sorunlar” çalışmasına geçildi. Burada grup temsilcisi sorun puanlama çizelgesindeki en yüksek puan almış dört sorun alanını “öncelikli sorunlar” çizelgesindeki ilgili sütuna yazdı. Burada grup, temsilcisinin moderatörlüğünde her soruna en az iki olmak üzere üç çözüm önerisi sunuldu. Bunun için beyin fırtınası yöntemiyle sorunlara ait fikirler söylenerek, fikirler tartışıldı ve ortak kararlar ilgili satıra yansız yazıldı.

Tüm öncelikli olarak belirlenmiş sorun alanları tamamlanınca katılımcılara 1’den 5’e kadar puanlar verildi. Katılımcılar sorun alanlarına hiç bakmadan çözüm önerilerine bu puanları yalnız bir kere kullandı. Bir katılımcı en fazla beş madde puanlayabilir ve her verdiği puan önem derecesidir ve diğer verdiği puan ile aynı olmamalıdır. Bu aşamadan sonra grup temsilcisi puanları topladı ve en yüksek puanı almış çözüm önerisini belirleyip grup ile paylaşıldı. Birinci çalışmada sekiz dakika, ikinci çalışmada yedi dakika ve diğerlerinde altı dakika zaman verildi. Son aşamada “öncelikli sorunlar” çizelgesinde belirlenen en yüksek “çözüm önerisi” alındı ve son kâğıtta ilgili satıra yazıldı. Bu aşamadan sonra çözüm önerisine yönelik her birime en az iki faaliyet önerilmek zorunlu idi. Ayrıca yine başka faaliyet önerisi varsa diğer satırında belirtildi. Faaliyetler ile ilgili fikirler grup temsilcisi moderatörlüğünde gerçekleştirilen beyin fırtınası ile elde edildi.ve grup çoğunluğu göz önüne alınarak yazıldı. Bu işlem tamamlandığında katılımcılara 1’den 5’e kadar puanlar verildi. Katılımcılar faaliyet önerilerine “gruplara” bakmadan bu puanları yalnız bir kere kullandı. Bir katılımcı en fazla beş madde

puanlayabilirdi ve her verdiği puan önem dereceli idi. Bir başka ifadeyle verdiği puan ile aynı olamazdı. Bu aşamadan sonra grup temsilcisi puanları topladı ve en yüksek puanı almış çözüm önerisini belirleyip grup ile paylaştı. Birinci çalışmada yedi dakika, ikinci çalışmada yedi dakika ve diğerlerinde altı dakika zaman verildi. Birinci tema çalışması bittiğinde çalışma kâğıtlarının tümü toplandı. Sırayla karıştırmadan arşivlendi. İkinci tema için kâğıtları dağıtıldı ve aynı yöntemle ikinci çalışma yapıldı. Fakat ikinci çalışmada süre 25 dakikaya, diğer gelecek çalışmalarda 22 dakikaya indi. İkinci çalışmaya başladıktan 10 dakika sonra birinci çalışma kâğıtları toplandı. Bu diğer çalışma bitimlerinde de aynı şekilde yapılarak çalıştay sona erdirildi.

2.3. Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırma çalışmalarının en zor olan yönü geçerlilik ve güvenirliliğin sağlanmasıdır. Bundan dolayı araştırmamızda kullanılan görüşme formları uzman görüşü alınarak geliştirilmiş ve araştırma sorularının pilot uygulaması üç öğretmen ile yapılmıştır. Uygulama sonrasında görüşme sorularına son şekli verilip görüşmelere başlanmıştır.

Shenton (2004) araştırmanın güvenirliliği için katılımcılara çalışmaya katılmayı reddetme hakkının verilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Bu çalışmaya katılan farklı branş öğretmenleri tamamıyla gönüllülük esası ile seçilmiştir. Bu durumun güvenirliliği artırdığı düşünülmektedir. Bulgular aktarılırken direkt alıntılara yer verilmesi de güvenirlilik için yerine getirilmesi gereken ölçütlerden bir başkasıdır (Shenton 2004). Araştırmacı bulgularını ortaya koyarken katılımcıların söylemlerini hiçbir değişikliğe uğratmadan sunmuştur.

Araştırmada inandırıcılığın sağlanabilmesi için öğretmenlerle 30-35 dakika sürelerle “uzun süreli etkileşim”, farklı özellik ve branşlara sahip katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesiyle “çeşitleme” ve araştırmadaki veriler ile bu verilere ilişkin sonuç ve yorumların veri kaynaklarıyla (katılımcılarla) teyit edilerek “katılımcı teyidi” stratejileri kullanılmıştır. Araştırmada aktarılabilirliği sağlamak

için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ayrıca elde edilen veriler derinlemesine analiz edilmiş ve bulgular bölümünde doğrudan alıntılara yer verilerek okuyucuya aktarılmıştır. İnanırcılığın ve aktarılabirliğin sağlanması bakımından araştırmanın geçerli olduğu söylenebilir.

Araştırmada teyit edilebilirliği sağlamak için de görüşmeler sürecinde yer alan öğretmenlerle görüşme için gönüllü olup olmadıkları sorulduktan sonra çalıştay için hazırlanan yuvarlak masa etrafında gönüllü katılımcılar yerlerini almış ve oturum süreci başlatılmıştır. Ham veriler analiz sürecinde açık kalmıştır. Bulgular aktarılırken oluşturulan anlamlar ham veri metni ile karşılaştırılmıştır. Analiz aşamasında yapılan kodlamalar gerekli olan bir durumda sunulabilecektir. Bu bakımdan araştırmada verilerin kodlama tutarlılığın sağlandığı ve araştırmanın güvenilir olduğu söylenebilir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde, önceden belirlenmiş temalar üzerinden elde edilen veriler özetlenir ve bunun üzerinden yorumlanır. Betimsel analizde bireylerin sunduğu görüşlere dikkat çekmek için doğrudan alıntılara sıkça yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenleyip yorumlayarak paylaşımına sunmaktır. Ortaya çıkan temalardan yola çıkarak ilişki kurma, anlamlandırma ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunma da söz konusudur. Betimsel analiz kapsamında yer alan 'Tematik çerçeve 'ye göre verilerin işlenmesi bu araştırmada kullanılmıştır. Tematik çerçeve daha önceden belirlenmiş çerçeve kapsamında verilerin düzenlenmesidir. Oluşturulan çerçeveye göre bazı veriler dışarıda bırakılmaktadır. Sonuçların yazım aşamasında doğrudan alıntılara da yer verilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimsel analizde aynı soru hakkında çalışmaya katılan her bireyin farklı düşüncelerinin değiştirilmeden aktarılmasıdır. Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre; betimsel analiz önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak nitel verilerin işlenmesi, bulguların

tanımlanması ve tanımlanan bulguların yorumlanması adımlarını içeren analiz yaklaşımıdır.

3. Bulgular-Yorum

Bu bölümde katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışmada öğretmenlerden toplanan veriler sonucu ulaşılan bulgular incelenerek her bir öğretmen için cevaplar çalıştay formuna işlenmiştir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin verdiği cevaplara ilişkin olarak elde edilen verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin 2020 eğitim öğretim programında çocuklar için felsefe yaklaşımına yönelik görüşlerini belirttikleri üç başlık üzerinden araştırma alt sorularına cevaplar aranmıştır. Bu bölümde öğretmenlerin “Çocuklar İçin Felsefe” Programı’nın eğitim kurumlarında uygulamaları, programın geliştirilmeye açık alanları ve bu alanlara yönelik uygulanacak eylem ve faaliyetlere ilişkin stratejik çalışmalar” konularındaki görüş ve önerilerine göre bulgular alt problemler gruplandırılarak verilmiştir.

Tablo 2. 1. ‘Türkiye’deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı’nın uygulamalarında yaşanan sorunlar nelerdir? Bu konuda önerileriniz nelerdir?’ alt problemine ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

1- Öğretmen görüşlerine göre “Çocuklar için Felsefe yapmanın eğitim kurumlarında uygulamalarına” yönelik engel olan nedenler

Engeller	Toplam Puan Sayısı
Öğretmenler P4C eğitimindeki eksiklikler	28
Ders programının yoğunluğu	19

Sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu	14
Ders müfredatlarının bu yaklaşıma izin vermemesi	13
Öğretmenlerin P4C çalışmasını bilmemesi	16
Eğitmen eğitimi olmaması	15
Bakanlığın teşvik eksikliği	10
İdarecilerin önyargısı	7
Kaynak Eksikliği	7
Fiziksel Ortam Yetersizliği	15
Toplam:	144

Tablo 2. Eğitim kurumlarında uygulamalarda yaşanan engeller ve çözüm önerileri

Engeller	Öneriler
Öğretmenler P4C eğitimindeki eksiklikler 28	Tüm öğretmenlere hizmet içi P4C eğitimlerinin verilmesi
Ders programının yoğunluğu 19	Uygun konularda P4C yönteminin kullanılması Seçmeli ders olarak P4C'nin konulması
Öğretmenlerin P4C çalışmasını bilmemesi 16	Öğretmenlere eğitimin tanıtılması Geri bildirim alınması Eğitimcilerin teşvik edilmesi

Eğitmen eğitimi olmaması 15	Hizmet içi eğitim planlaması Eğitimcilerin katılacağı felsefe Kulüplerinin kurulması
Fiziksel ortam yetersizliği 15	Dersliklerin U şeklinde düzenlenmesi Ergonomik açıdan desteklenebilir olması Teknolojik imkanlarla kazanımların fiziksel ortamda fiziksel ortamda desteklenmesi
Sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu 14	Okulların bina olarak arttırılması Derslik sayılarının arttırılması Kulüp faaliyetlerinin özendirilerek yapılar hale getirilmesi

Katılımcıların verdikleri cevaplar betimsel analizi ile irdelenmiş tabi tutulmuş, analiz sonuçlarına göre elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur. Öğretmenlerin görüşlerine göre "Çocuklar için Felsefe yapmanın eğitim kurumlarında uygulamalarına" yönelik olarak ortaya çıkan engeller yapılan çalıştay görüşme sonrasında 10 adet konu başlığından oluşmaktadır. Bu konu başlıkları öğretmenlerin üzerinde beyin fırtınası yaparak üzerinde konuşup tartışarak karar verdiği başlıklardan oluşmaktadır. Bu belirtilen engeller öğretmenler arasında en önemlileri olarak bir ve beş puan aralığında puanlamaya tabi tutulmuş ve son aşamasında 10 adet engelden verilen puanlar doğrultusunda birbirine yakın puanlara sahip ve önemli başlıklardan oluşan engeller tablo içerisine yerleştirilmiştir. Yukarıda oluşturulan tabloya baktığımızda bu konu üzerinde yeterli bilgiye sahip olmayan öğretmenlerin varlığı ve P4Ceğitimindeki eksiklikler, eğitici eğitmenliği ve eğitim programının yoğunluğu ve sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu bu yaklaşımı uygulamaya uygun fiziksel ortamın

olmayışı en çok üzerinde durulması gereken konular olarak tespit edilmiştir. Engellerin tespiti sonrasında çalıştay yönergesinde yer alan her engele en az iki, en fazla üç öneri verilmiştir. Verilen öneriler incelendiğinde sahaya katkı sunacak nitelikte olup bu konuda yapılması gereken çalışmalara ışık olabilecek kapsamdadır. Son 2021 Kasım ayı ara tatilinde hizmet içi eğitim kapsamında temel seviye olarak bu konu başlığı altında öğretmenlere eğitim verilmiş ve bu araştırmanın gerekçesini ve bu eğitimin gerekliliğini haklı çıkarır bir süreç izlenmiştir.

2. 'Türkiye'deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı'nın geliştirilmeye açık alanları nelerdir? Bu konuda önerileriniz nelerdir?' alt problemine ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 3'te gösterilmiştir.

Geliştirilmeye Açık Alanlar	Toplam Puan Sayısı
P4C Öğretmen Eğitimi	20
Sınıf Mevcutlarının P4CEğitimi için Uygun Olmaması	12
Fiziksel Ortam ve Haklar	6
Disiplinler arası geçiş sağlamada fırsat yaratılması	6
Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaması	22
Sorgulama becerisindeki yetersizlikler	20
Müzik ve resim derslerinin uygulanışındaki aksaklıklar	18
Düşüncelerin ifadelerindeki yetersizlik	17
Soru sorma korkusu	8
Öğretmen ve yöneticilerin sorgulanmak istememeleri	8

Ebeveynlerin şekilci tutumları	8
Eğitim programında (müfredatta) yer almaması	8
Toplam:	153

Tablo 3 Türkiye'deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı'nın geliştirilmeye açık alanları ve bu konudaki öneriler

Geliştirilmeye Açık Alanlar	Öneriler
Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymamasının önüne geçilmesi 22	Farklı fikirlere saygı duyan öğrencilerin ödüllendirilmesi Farklı fikirleriyle öne çıkmış, toplumda önemli noktaya gelen kimselerin tanıtılması Farklı düşünen kimselerin duygularının drama yöntemiyle canlandırılması
P4C Öğretmen Eğitimi 20	Mahalli ve merkezi düzeyde uzman kişiler tarafından yüz yüze eğitim verilmesi Ders planları ve modüllerin geliştirilerek kuramların entegre edilmesi Hizmet içi eğitimlerinde eğitici eğitimleri düzenlenmesi
Sorgulama becerisindeki yetersizlikler 20	Farklı soru soran öğrencilerin ödüllendirilmesi Öğrencilere ele alınan konuyu sorgulayan soru cümleleri kurdurmak
Müzik ve resim derslerinin uygulanışındaki aksaklıklar	Orff yöntemiyle müzik derslerinin etkin hak getirilmesi Öğrencilere hayallerindeki

18	insanların resmini çizdirmek
Düşüncelerin ifadelerindeki yetersizlik 17	Öğrencilere özgür düşünce ortamı hazırlamak Farklı etkinliklerle düşünceleri korkusuzca ifade etmelerini sağlamak Öğrencilere mutlak doğrunun olmadığı düşüncesini ve özgür olduğunu hissettirmeleri
Sınıf mevcutlarının P4C eğitimi için uygun olmaması, sınıf içi mevcut sayı fazlalığı 12	Grup çalışması Sosyal kulüp İç içe U düzeni alt çember uygulaması

Öğretmenlerin görüşlerine göre "Çocuklar için Felsefe (P4C) programının geliştirilmeye açık alanlarına yönelik neler olduğuna ait öğretmen görüşleri 12 adet konu başlığından oluşmaktadır. Bu konu başlıkları öğretmenlerin üzerinde beyin fırtınası yaparak üzerinde konuşup tartışarak fikir birliğine vardığı başlıklardan oluşmaktadır. 'Çocuklar için Felsefe (P4C) programının geliştirilmeye açık alanlarına" yönelik olarak ortaya çıkan geliştirilmeye açık alanlar yapılan çalıştay görüşme sonrasında tespiti yapılan açık alanların en önemlilerini tespit etmek için, bir ve beş puan aralığında puanlamaya tabi tutulmuş ve son aşamasında 12 adet geliştirilmeye açık alanlar arasında verilen puanlar doğrultusunda birbirine yakın puanlara sahip ve önemli başlıklardan oluşan alanlar tablo içerisine yerleştirilmiştir. Yukarıda oluşturulan tabloya baktığımızda öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaması, P4C Öğretmen Eğitimi, sorgulama becerisindeki yetersizlikler, müzik ve resim derslerinin uygulanışındaki aksaklıklar, düşüncelerin ifadelerindeki yetersizlik, sınıf mevcutlarının P4C eğitimi için uygun olmaması gibi konuların geliştirilmeye açık alanlar olarak değerlendirildiği görülmektedir. Sonrasında çalıştay yönergesinde yer alan her

alana yönelik en az iki en f Verilen öneriler incelendiğinde hizmet içi eğitimin gerekliliği, sınıf mevcut sayılarının azaltılması gerektiği gibi önerilerin sunulduğu saptanmıştır.

3. 'Türkiye'deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı'nda belirlenen açık alanlara yönelik gerçekleştirilecek eylem ve faaliyetler aşamasında stratejiler geliştirilebilirliği ile bu süreçte karşılaşılması olası sorunlar nelerdir? Bu konudaki önerileriniz nelerdir?' alt problemine ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 4'te gösterilmiştir.

-1-Öğretmen görüşlerine göre " Çocuklar için Felsefe (P4C) programının geliştirilmeye açık alanlarında uygulanacak eylem ve faaliyetlere yönelik stratejik çalışmaların uygulanmasını etkileyen sorunlar

Eylem ve Faaliyetlere Yönelik Stratejik Çalışmaları Etkileyen Sorunlar	Toplam Puan Sayısı
Millî Eğitim Bakanlığının strateji geliştirme planlarına P4C'yi Programına almaması	9
Yöneticilerin vizyon eksikliği	5
Çalışmaların nitel ve nicel araştırma üzerine yapılması	4
Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaması	9
Öğretmenlerin dersi yönetme becerisindeki yetersizlikler	8
P4C'nin öneminin kavranamayışı	8
Velilerin öğrencilerin düşünsel yapısını etkilemesi	4
P4C Eğitimi ile ilgili planlamaların etkin olarak yapılmaması	15
Uygulanabilir çalışmaların sahada yer almaması	13

Modüllerin bulunmaması	12
Eğitim programlarındaki eksiklik	9
Toplam	96

Tablo 4. Türkiye'deki eğitim kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı'nda belirlenen açık alanlara yönelik gerçekleştirilecek eylem ve faaliyetler aşamasında stratejiler geliştirmeye sürecinde karşılaşılabilecek sorunlar ve bu konudaki öneriler

Eylem ve Faaliyetlere Yönelik Stratejik Çalışmalardaki Sorunlar	Öneriler
P4C Eğitimi ile ilgili planlamaların etkin olarak yapılmaması 15	Denetimin bu konuda daha fazla takip edilmesi, eksikliklerin giderilmesi Eğitimin çocuklar üzerindeki etkisi, güvenilirliği ve başarısı noktasında daha fazla desteklenmesi, 21.yy yetkinlik alanında bu konuda yetişmiş eğitimcilerin hizmet içi eğitici eğitimleri ile artırılması
Uygulanabilir çalışmaların sahada yer almaması 13	Yaygınlaştırma çalışmalarının bu konuda eksikliğini tamamlanması Yerel ve merkezi Kurum kuruluşlarca Materyal eksikliğini desteklenerek giderilmesi Kaynak aktarımının MEB tarafından

	desteklenmesi
Modüllerin bulunmaması 12	Yetişmiş akademik anlamda uzmanların yeterlilik düzeyinin artırılması Teknolojik bilgi açısından eksikliklerin giderilmesi
Millî Eğitim Bakanlığının strateji geliştirme planlarına P4C'yi programına almaması 9	P4C eğitmenlerinin yetiştirilmesi gerekliliği P4C uygulamalarının eğitim programına(müfredata) dahil edilmesi
Eğitim programlarındaki eksiklik 9	Bu alanda yeterli düzeyde veri bulunmadığı uygulanan çalışmaların kaynak olarak paylaşımının sahayla etkin olarak paylaşılması Bu alanda yapılan Akademik çalışmaların çok fazla olmaması nedeniyle kaynağa dönüştürülmemesinin önüne geçilmesi gerektiği
Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaması 9	Öğretmenlerin yapılan uygulama çalışmaları ile öğrencilerine rol model olması Sosyal medyanın öğrenciler üzerinde seçici kullanımının sağlanması gerekliliği

Öğretmenlerin görüşlerine göre “Çocuklar için Felsefe (P4C) programının geliştirilmeye açık alanlarına uygulanacak eylem ve faaliyet stratejik çalışmaların uygulanmasını etkileyen sorunlara yönelik öğretmen görüşlerinin yer aldığı 11 adet konu başlığından oluşmaktadır. Bu konu başlıkları öğretmenlerin beyin

fırtınası yaparak üzerinde konuşup tartışarak fikir birliğine vardığı başlıklardan oluşmaktadır. Çalıştay görüşme sonrasında 11 adet konu başlığından oluşan öğretmen görüşlerine göre, en önemlilerini tespit etmek için, bir ve beş puan aralığında puanlamaya tabi tutulmuş ve son aşamasında 11 adet geliştirilmeye açık alanlara yönelik stratejik çalışmalar arasında verilen puanlar doğrultusunda birbirine yakın puanlara sahip ve önemli başlıklardan oluşan alanlar tablo içerisine yerleştirilmiştir. Yukarıda oluşturulan tabloya baktığımızda Çocuklar için Felsefe (P4C) Eğitimi ile ilgili planlamaların etkin olarak yapılmaması, uygulanabilir çalışmaların sahada yer almaması, modüllerin bulunmaması, Millî Eğitim Bakanlığının strateji geliştirme planlarına Çocuklar için Felsefe (P4C)'yi programını almaması, Eğitim programlarındaki eksiklik, Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaması görüş olarak sunulmuştur. Bu görüş sonrasında çalıştay yönergesinde yer alan her alana yönelik en az iki en fazla üç öneri verilmiştir. Verilen öneriler incelendiğinde genel olarak sahada yer alan çalışmaların azlığı ve kaynağa ulaşılamaması ve eğitimler, materyal eksikliğinin giderilmesi için gerekli desteklerin verilmesi gibi önerilerin öne çıktığı rapor edilmiştir.

4. Tartışma, Sonuç, Öneriler

Bu araştırma kapsamında Türkiye'de Eğitim kurumlarında "Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Programı" öğretmen görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın birinci alt probleminde "Öğretmen görüşlerine göre" Çocuklar İçin Felsefe yapmanın eğitim kurumlarında uygulamalarına" yönelik engel olan nedenler ve öneriler nelerdir? " sorusuna cevap aranmıştır. Çocuklar İçin Felsefe (P4C) eğitimindeki eksiklikler, eğitici öğretmenliği, eğitim programının yoğunluğu ve sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu ve bu yaklaşımı uygulamaya uygun fiziksel ortamın olmayışı en çok üzerinde durulması gereken konular olarak tespit edilmiş

olup görüşme sonucunda öğretmenlerin Çocuklar İçin Felsefe (P4C) eğitim içeriği ve uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2021 Kasım ayı ara tatilinde hizmet içi eğitim kapsamında temel seviye olarak Çocuklar İçin Felsefe (P4C) başlığıyla öğretmenlere eğitim verilmiş olması sahanın bu konuda ihtiyacı kanıtlar niteliktedir. Ancak verilen eğitim temel seviyeden oluşmuş olup uygulama içermediğinden öğretmenlerin bu konuda yeterli donanıma ulaşamadığı sonucuna varılmıştır. Bu ortaya çıkan tespit araştırmanın gerekçesini ve bu eğitimin saha için gerekliliğini haklı çıkarır bir süreç içermektedir.

İkinci alt problemde "Size göre Çocuklar İçin Felsefe (P4C) programının geliştirilmeye açık alanlarına yönelik neler olduğunu yazınız? Size göre bu geliştirilmeye açık alanlara çözüm önerileriniz nelerdir? " sorusuna cevap aranmıştır. Programın geliştirilmeye açık alanlarına yönelik var olan engeller öğretmen görüşlerine göre, Çocuklar İçin Felsefe (P4C) öğretmen eğitiminde görülen eksiklik, sınıf mevcutlarının Çocuklar için Felsefe (P4C) eğitimi için uygun olmadığı, fiziksel ortam ve sunulan haklar yönünden eksiklik, disiplinler arası geçiş sağlamada fırsat yaratamama konusunda farklı disiplinlerde yer alan öğretmenlerin birbirinden habersiz olması, öğrencilerin birbirlerine karşı fikir alışverişinde bulunma ve dinlemede saygı unsurunun henüz içselleşmemiş olması, öğretmenlerin bu alanda yetişmemiş olmasından kaynaklı sorgulama becerisinde eksiklik yaşanması, sosyal aktivite derslerinin uygulama yöntem ve tekniğinde yaşanan aksaklıklar, öğrencilerde düşüncelerin ifade edilmesinde görülen yetersizlikler, öğrencinin kalabalık ortamlarda alay konusu olma endişesi ile soru soramama korkusu, öğretmen ve yöneticilerde görülen farklı sorgulama teknikleri ile karşı karşıya kalmak istemeyişi, ebeveynlerin çocuklarına ve dışarıya karşı gösterdiği şekilci tutumun varlığı, tüm bunlara temel oluşturacak Çocuklar İçin Felsefe (P4C) uygulamaların Eğitim programında yer almaması bu durumun

öğretmene, öğrencilere, velilere sunacağı katkının geri planda bırakılmış olması oldukça dikkat çekici olarak değerlendirilmiştir.

Üçüncü alt problemde, Öğretmen görüşlerine göre “ Çocuklar için Felsefe (P4C) programının geliştirilmeye açık alanlarında uygulanacak eylem ve faaliyetlere yönelik stratejik çalışmaların uygulanmasını etkileyen sorunların” neler olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının strateji geliştirme planlarına Çocuklar İçin Felsefe (P4C)'yi programına almaması öğretmenler tarafından uygulama aşamasında büyük bir sorun olarak görülmekte iken, yöneticilerin kendilerini geliştirme ve yetiştirmede vizyon eksikliklerinin bulunması da rapor edilmiştir.

Çocuklardaki akıl yürütme becerilerinin gelişimini nicel araştırma yöntemi kullanarak inceleyen araştırmaların yanında (Lam 2012; Marashi 2009); nitel araştırma yöntemi kullanarak çocuklardaki tartışma ve diyalog yürütme becerilerinin gelişimini değerlendiren çalışmalar (Cassidy ve Christie 2013; Poulton 2014) da mevcuttur. Bu konuda etkin dikkat çeken çalışmaların nitel ve nicel araştırma ile taçlandırılmış olması ancak alanda yapılan çalışmaların yeterince ses getirecek boyutta hissedilmemesi sahada yapılan akademik araştırmaların da bu konuda eksikliğini gösterir niteliktedir.

Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine saygı duymaması, öğretmenlerin dersi yönetme becerisindeki yetersizlikler, Çocuklar İçin Felsefe (P4C)'nin öneminin kavranamayışı, velilerin öğrencilerin düşünsel yapısını etkilemesi, Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitimi ile ilgili planlamaların etkin olarak yapılmaması, uygulanabilir çalışmaların sahada yer almaması, modüllerin bulunmaması, eğitim programlarındaki eksiklik sorunların tespitinin yapıldığı bu çalışmayla ortaya konmuştur.

Alanyazında dünyanın birçok ülkesinde çocuklarla felsefe yapma modelleri geliştirilmiş ve sistematik olarak uygulama denemeleri yapılmış ve başarılı sonuçlar alınmıştır. En önemli sonuç, felsefe sayesinde düşünsel zekâyı

geliştirmeleri, uygulama modelleri sayesinde de duygusal zekâlarını geliştirmeleridir. Ülkemizde Milli Eğitimin temel hedefleri arasında çocuklarımızın düşünsel yetilerini geliştirme yer almış ve öğretim programlarında da ifade edilmiş olmasına karşın sistematik uygulama yoktur. Bunun için öncelikle üniversitelerin eğitim fakültelerinde çocuklar için felsefe öğretimi (didaktiği) ile ilgili bölümler açılmalı, daha sonra eğitim ve öğretim kurumlarında çocuklar için felsefeyi ders olarak ve diğer derslerle de disiplinler arası bağlam oluşturulması için kademeler bazında yer verilmesi önerilmektedir.

UNESCO (2007) çocuklar için felsefe eğitiminin amaçlarını, bağımsız düşünebilme, özenli vatandaş olabilme, kişisel gelişimi destekleme, dil, konuşma ve tartışma becerilerini geliştirme ile felsefeyi kavramsallaştırma olarak sıralamıştır. Çocuklar için felsefe eğitiminde öğretmenin rolü ise, sorgulama tabanlı öğretimle farklı seçenekler sunarak keşfetmelerini sağlayan, görüşlerinin arkasında yatan nedenleri ortaya çıkarmalarını sağlama hususunda rehber olan kişidir. Öğretmen felsefeyi bilen değil aynı zamanda bilgisini doğru zaman ve doğru sorularla ortaya koyarak öğrencilerde keşfetme isteğini uyandırarak meraklandırandır (Lipman, Sharp ve Oscanyan 1980).

Felsefe yapma yetisi, düşünce barındıran kavramlar üzerinde konuşmak, öğretmenlerin bir konu hakkında donanımlı bilgiye sahip olması ve felsefi konuşma gerçekleştirebilecek duruma gelmeleri için üniversitede ve mesleği devam ettiren öğretmenlere yönelik etkin bir program içeriğinin oluşturulması gerektiği belirtilmiş bunun öğretmen için ekstra bir görev olarak değil ,eğitim programının içeriğinde yer alan uygulanması gerekli 21. yy becerisi olarak hayata geçirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'de çocuklar için felsefe uygulamaları yeni bir yaklaşım olması nedeniyle henüz istenilen nitelikte eğitim öğretim hayatı içinde yer almamaktadır. Öğretmenlerin bu yaklaşımı tam olarak tanımamaları, uygulamalar ve kazanımlara entegre etme konularında yeterli hizmet içi eğitimi almamış olmaları ve eğitim

veren yetkin uzmanların sayısının az olması, okulların fiziki şartlarındaki donanım eksikliği, sınıf mevcutlarının sayısının kalabalık olması, bu yaklaşımın uygulanması ve eğitimin içinde aktif olarak yer almasını engelleyen faktörler arasında yer almaktadır. MEB çocuklar için felsefe hakkında uzaktan eğitim semineri olarak öğretmenlere hizmet içi eğitimi 2021 yılında açmış ancak bunun sınıflarda uygulanabilmesi ve içselleştirilmesi için gerekli bilgi ve uygulama örneklerinin yeterli olmadığı gözlenmiştir.

Bu programın sahada yer alması ve uygulanması hususunda büyük eksiklikler olduğu ve bu konuda özenli bir çalışma gerçekleştirilerek öğretim programının içeriğindeki bu boşluğun 21. yy. becerilerini destekleme ve 2023 vizyonu ışığında revize gerektirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenleri mesleki gelişim eğitimi ile desteklemek, öğrencileri sorgulama tabanlı öğretim yöntemiyle uygulamalara aktif olarak dahil ederek doğru rehberlik sunmak, öğrenciye ve öğretmene eleştirel bakış açısı kazandırmak günümüz gelişen yenilikçi dünyası için bir zorunluluk olarak algılanmalı ve bu çalışmadan edinilen verileri doğru değerlendirilmelidir.

Aşağıda çocuklar için felsefe yaklaşımını kullanacaklara ve ileride bu konuyla ilgili çalışma yapacaklara yönelik bazı öneriler yer almaktadır.

Eğitim kurumlarında uygulanabilirlik konusunda sunulan öneriler,

- Tüm öğretmenlere hizmet içi çocuklar için felsefe(P4C) uygulama eğitimlerinin verilmesi,
- Uygun konularda çocuklar için felsefe (P4C) yönteminin kullanılması, seçmeli ders olarak kademeler bazında okul öncesinden başlamak üzere ilköğretim, ortaöğretim program kapsamında çocuklar için felsefe(P4C)'nin konulması,

- Öğretmenlere eğitimin tanıtılması, geri bildirim alınması, eğitimcilerin teşvik edilmesi, Eğitimcilerin katılacağı felsefe kulüplerinin kurulması,

- Dersliklerin U şeklinde düzenlenmesi, uygulama için sınıfların ergonomik açıdan desteklenebilir olması, teknolojik imkanlarla kazanımların fiziksel ortamda desteklenmesi,

- Okulların bina olarak arttırılması, derslik sayılarının arttırılması, kulüp faaliyetlerinin özendirilerek yapılr hale getirilmesi

Geliştirilmeye açık alanlar için öğretmen görüşlerine göre öneriler,

- Farklı fikirlere saygı duyan öğrencilerin ödüllendirilmesi, farklı fikirleriyle öne çıkmış, toplumda önemli noktaya gelen kimselerin tanıtılması,

- Farklı düşünen kimselerin duygularının drama yöntemiyle canlandırılması mahalli ve merkezi düzeyde uzman kişiler tarafından yüz yüze eğitim verilmesi,

- Ders planları ve modüllerin geliştirilerek kuramların entegre edilmesi hizmet içi eğitimlerinde eğitici eğitimleri düzenlenmesi,

- Farklı soru soran öğrencilerin ödüllendirilmesi öğrencilere ele alınan konuyu sorgulayan soru cümleleri kurdurmak,

- Öğrencilere hayallerindeki insanların resmini çizdirmek, öğrencilere özgür düşünce ortamı hazırlamak farklı etkinliklerle düşünceleri korkusuzca ifade etmelerini sağlamak öğrencilere mutlak doğrunun olmadığı düşüncesini ve özgür olduğunu hissettirmeleri,

- Grup çalışması, sosyal kulüp, iç içe U düzeni alt çember uygulaması,

Stratejik eylemler ve faaliyetler için sunulan öneriler öğretmen görüşlerine göre şu şekilde ifade edilmiştir.

- Denetimin bu konuda daha fazla güçlendirilmesi, eksikliklerin giderilmesi,
- Eğitimin çocuklar üzerindeki etkisi, güvenilirliği ve başarısının daha fazla desteklenmesi,
- 21.yy yetkinlik alanında bu konuda yetişmiş eğitimcilerin hizmet içi eğitici eğitimleri ile arttırılması yaygınlaştırma çalışmalarının eksikliğini tamamlanması
- Yerel ve merkezi kurum kuruluşlarca materyal eksikliğini desteklenerek giderilmesi,
- Kaynak aktarımının MEB tarafından desteklenmesi, yetişmiş akademik anlamda uzmanların yeterlilik düzeyinin arttırılması,
- Teknolojik bilgi açısından eksikliklerin giderilmesi,
- Çocuklar için felsefe (P4C) öğretmenlerinin yetiştirilmesi gerekliliği, çocuklar için felsefe (P4C) uygulamalarının öğretim programına dahil edilmesi,
- Bu alanda yapılan akademik çalışmaların çok fazla olmaması nedeniyle çalışmaların kaynağa dönüştürülmesinin desteklenmesinin gerektiği,
- Öğretmenlerin gerçekleştireceği çocuklar için felsefe (P4C) uygulama çalışmaları ile öğrencilerine rol model olması, sosyal medyanın öğrenciler üzerinde seçici kullanımının sağlanması gerekliliği önerileri sunulmuştur.

Evaluation of the Philosophy for Children- P4c Program Applications Applied in Educational Institutions in Turkey According to Teacher's Opinions

Summary

Ramazan AKAN

Dr. | Dr.
Republic of Turkey Ministry of National Education Akçalar Fahriye Sayarel Primary School Nilüfer, Bursa, TR
ORCID: 0000 0002 0525 0389
ramazanakan48@hotmail.com

Asude BİLGİN

Prof. Dr. | Prof. Dr.
Bursa Uludağ University, Education Faculty Department of Basic Education, Bursa, TR
ORCID: 0000 0001 8153 9080
asudebilgin@uludag.edu.tr

Philosophy is the activity of thinking about "philosophical questions". Philosophy is the love of wisdom. Love is effort and effort requires exertion. Gaining knowledge means labor and struggle. Philosophy is to love; can be defined as the passion for knowledge. Unlike traditional education mentality and practices, with Philosophy for Children, children are taught how to reach information instead of giving memorized one. The target of Philosophy for Children P4C is to teach learning. There is a facilitator that will enable the student to get out of the trouble situation they are in, and there is a situation that encourages the student to think. In the traditional understanding of education, the teacher is in the position of absolute knower.

Individuals are expected to have 21st century skills such as creativity and renewal, critical thinking and problem solving, communication and cooperation, learning and renewal skills. Inquiring generations are needed for the discovery of the new world in individuals who are expected to have skills in our age, the 21st century. According to doctor Tony Wagner from Harvard University, 21st century skills are expressed as critical thinking and problem solving, collaborating and leading with influence, speed and adaptability, assertiveness and entrepreneurship, effective oral and written communication, accessing and analyzing information, curiosity and imagination. Though Philosophy for Children, P4C education the skills to be gained are also revealed as creative thinking, critical thinking, cooperative thinking, attentive thinking, listening-thinking with care/respect. We can state that the 21st century skills and the skills obtained from the Philosophy for Children acquisition are complementary to each other. The pedagogy of "Philosophy for Children" developed

by Lipman, who pondered on the inclusion of Philosophy for Children in the program with the belief that critical and creative thinking skills can be acquired at a young age, which is a method used today has more than 60 countries in the world, mostly European countries. It is necessary to create a space where children can freely explore new ideas. Children can make mistakes in this area. The facilitator does not tell the children that they have made a “mistake” and the children realize their mistakes on their own.

In order to gain these skills in individuals, it is among our aims to reveal how much space is given in the curriculum so as to have the ability to ask the right questions and to have the right knowledge about Philosophy for Children. According to the French positivist thinker Auguste Comte, science "is the study of what exists to decide what will happen." According to Einstein, science is “an effort to reconcile sensory data, devoid of any order, with logically ordered thinking.” Scientific thinking is a method of understanding, finding and verifying. The values of science, which are regarded as the skills that are expected to support the development of individuals and to be gained in them, appear as value in life and intellectual value. Value in life; has a great importance in developing and supporting the acquisition of curiosity with the practices to be included in the education program, with Philosophy for Children studies via the effort to know and perceive the intellectual value as technology, benefit - benefit, welfare, and happiness.

The research working group consists of volunteer teachers from different branches who participated in an international congress in Turkey in the 2020-2021 academic year. In the study, the data were collected by swot analysis with a workshop held in line with the opinions of fifteen teachers, consisting of three groups and five participants in each group, and the data were studied with the descriptive analysis method in line with the opinions received. Direct quotations from teacher opinions are included. The fact that teachers have not participated in sufficient in-service training on this research subject, there is a new approach and practice study in the field as a field of philosophy for Children (P4C), in this context, the lack of physical equipment and materials meets the need, not in quality and quantity, students and teachers are inquisitive and argumentative. The fact that they did not feel free and self-confident in expressing themselves in exhibiting behaviors and misunderstanding concerns stand out as the problems encountered in this research. On the other hand, since the realization of asking the right questions and analyzing the philosophy for children approach of the teachers supports the self-confidence, questioning, creativity, critical thinking, cooperative and attentive thinking aspects of the children, the academic success of the students, the teachers' positive opinions in terms of their professional development, it gives them the opportunity to develop themselves, and the different perspectives. They mentioned that it gives an angle. MEB aims to raise individuals who can think critically, have high communication skills, and connect problems and life skills in its 2023 vision goals. When the studies carried out within the framework of curriculum planning, resource books and teacher trainings approved by the Board of Education and Discipline in implementing the curriculum and innovative approaches that can reveal the competencies and skills of the Ministry of National Education in

this field are examined, it is seen that it has not reached a sufficient level yet. It is important for readiness to determine which approach, method and technique to teach philosophy to children in terms of creative, attentive, critical thinking, effective communication and cooperative group skills, which are expressed as 21st century skills. Based on the necessity of a generation that thinks, questions, asks the right questions, the necessity of including philosophy practices for children more effectively and participatively in the education program in educational institutions and the determination of the deficiencies in the field have been made forms the subject of the study in terms of the method and technical knowledge, and the competencies to conduct the discussion in the 21st century. In this direction, it is aimed to develop strategies and action and activity proposals for areas open to development by determining the studies on the practices of the "Philosophy for Children (P4C) Program" in Educational Institutions in Turkey, depending on the opinions of teachers. This research has also shown that teachers need philosophical knowledge in educational institutions and areas that are open to development, as well as the need for the development of correct questioning method and technical knowledge, their competence to conduct the discussion, and the necessity of practices that can respond to the field in this regard. Considering precisely these reasons, the aim of this research was determined as the development of strategies for open spaces and action and activity proposals according to the opinions of teachers, by determining the studies on the practices of "Philosophy for Children (P4C) Program" in Educational Institutions in Turkey.

1. What are the problems experienced in the implementation of the Philosophy for Children (P4C) Program in educational institutions in Turkey? What are your suggestions about this?

2. What are the areas open to improvement of the Philosophy for Children (P4C) Program in educational institutions in Turkey? What are your suggestions about this?

3. What are the possible problems to be encountered in this process, with the ability to develop strategies during the actions and activities to be carried out for the open spaces determined in the Philosophy for Children (P4C) Program in educational institutions in Turkey? What are your suggestions in this regard?

"Philosophy for Children (P4C) Program" in Educational Institutions in Turkey was evaluated by taking the opinions of teachers. In the first sub-problem of the study, an answer was sought to the question "What are the reasons and suggestions that hinder the practice of philosophy for children in educational institutions," according to the views of teachers. The deficiencies in Philosophy for Children (P4C) education, the training of trainers, the intensity of the training program and the crowded classrooms, and the lack of a physical environment suitable for this approach were determined as the most important issues to be emphasized. Children P4C) did not have enough information about the educational content and practices. It has been concluded that there are great deficiencies in the inclusion and implementation of this program in the field and that this gap in the content of the curriculum requires revision in the light of

the 2023 vision and supporting 21st century skills. Some of the suggestions presented on the applicability in educational institutions are as follows.

- Giving all teachers practical training on philosophy for in-service children (P4C),
- Using the philosophy for children (Philosophy for Children P4C) method on appropriate subjects, introducing Philosophy for Children P4C as an elective course on the basis of grades, starting from pre-school, primary education and secondary education program,
- Suggestions were made by expressing the introduction of education to teachers, receiving feedback, encouraging educators, and establishing philosophy clubs in which educators will participate.

KAYNAKÇA | REFERENCES

- Cassidy, C. & Christie, D. (2013). Philosophy with children: Talking, Thinking and Learning Together. *Early Child Development and Care*, 183 (8), 1072-1083.
- Cevizci, A. (2010). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çotuksöken, B. (2005). Çocuk ve Felsefe Sözel Bildiri. *II. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi*. İstanbul.
- Direk, N. (1993). Çocuklar için Felsefe ve Okul Öncesi Eğitim. *Eğitim ve Toplum*, Kış (35).
- Direk, N. (2002). *Küçük Prenses Üzerine Düşünmek*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gülenç, K. (2006). Polemikçi Bir Gelenek Olarak Felsefe. *Felsefe nedir acaba. Kimin için felsefe* (eds. B. Çotuksöken & S. İyi, ss. 59-75). İstanbul: Heyamola Yayıncılık.
- Güler, A. & Taşgın, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teorik Çerçeve*. Seçkin Yayıncılık
- Hançerlioğlu, O. (1995). *Düşünce Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kale, N. (1994). Felsefe Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 113-120.
- Karakaya, Z. (2006). Çocuk Felsefesi ve Çocuk Eğitimi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6 (1), 23-37.
- Kennedy, D. (1999). Philosophy for Children and Reconstruction of Philosophy. *Metaphilosophy*, 30 (4), 338-359.
- Lam, C. (2012). Continuing Lipman's and Sharp's Pioneering Work on Philosophy for Children: Using Harry to Foster Critical Tinking in Hong Kong Students. *Educational Research and Evaluation*, 18 (2), 187-203.
- Lipman, M., Sharp, A., & Oscanyan, F. (1980). *Philosophy in the Classroom*. Philadelphia: Temple University Press.
- Marashi, M. S. (2009). Teaching Philosophy to Children: A New Experience in İnan. *Analytic Teaching*, 27 (1), 12-15.
- Mengüşoğlu, T. (2003). *Felsefeye Giriş*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Poulton, J. (2014). Identifying a k-10 Developmental Framework for Teaching Philosophy. *Educational Philosophy and Theory*, 46 (11), 1238-1242.

Shenton, A. K. (2004). Strategies for Ensuring Trustworthiness in Qualitative Research Project. *Education for Information, 22(2)*, c 63-7502.01.2022 tarihinde "<http://2023vizyonu.meb.gov.tr>" adresinden ulaşılmıştır.

Unesco (2007). *A School of Freedom*. UNESCO, France.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Simsek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, A & Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A & Şimşek, H. (2020). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_03/01175437_MillY_EYitim_BakanlYY_2018_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu_YayYn2.pdf.